

Ngā rerekētanga ki te pūrongo i ngā mōhiohia moni whiwhi haumitanga

Kei te whakarerekēhia e mātau te āhua o tā mātau kohikohi me te whakamahi i ngā mōhiohia moni whiwhi haumitanga. He pānga tō tēnei ki ngā kaiutu me ngā kaiwhiwhi moni haumitanga.

Kua mana kē ētahi rerekētanga, ā, kei te haere tonu mai ētahi.

I whakaurua mai e ngā ture i pāhitia i te Poutūterangi 2018 ngā rerekētanga e mārāma ake ai tātau ki ngā moni whiwhi haumitanga, ā, e tōtika ake ai tā mātau whakahaere tāke me ngā kaupapahere pāpori.

Ngā rerekētanga nui - ngā kaiutu

- Mai i te 1 o Paengawhāwhā 2018, me mātua tuku e ngā kaihaumi hou i roto i tētahi hinonga kohinga haumi (PIE) tā rātau tau IRD ki te PIE.
- Mai i te 1 o Paengawhāwhā 2019, ko ngā hinonga kōpaki haumi pāpātanga-maha ehara i te tahua penihana me tuku ā rātau mōhiohia mutunga tau i mua o te 15 o Haratua, kaua i te 31 o Haratua.
- Mai i te 1 o Paengawhāwhā 2019, he tūao te auau atu o te tuku pūrongo mō ngā moni whiwhi haumi mā tētahi āhuatanga tāhiko.
- Atu i te 1 o Paengawhāwhā 2020, ka whakaturea te auau atu o te tuku pūrongo haumi mō ngā moni whiwhi mā tētahi āhuatanga tāhiko.
- Atu i te 1 o Paengawhāwhā 2020, ka hāngai te pāpātanga whakapuakanga-kore (45%) hou mō te tāke kaiponu kainoho (RWT) mō ngā moni whiwhi itarete.
- Atu i te 1 o Paengawhāwhā 2020, ko ētahi o ngā rerekētanga whakahaere ko te:
 - tango i e whakaritenga ki te tuku i te RWT mutunga tau mō ngā tiwhikete itarete ki ngā kaiwhiwhi o ngā moni whiwhi mēnā kua tukuna e rātau tā rātau tau IRD.
 - te whakaurunga o tetahi rēhita tūnga awere RWT tāhiko hou
 - whakapai ake i ngā tukanga whakatika hapa, me
 - ngā whakaritenga tiaki pukapuka mō te utu i ngā tāke kaiponu kainoho-kore (NRWT).

Ngā mōhiohia moni whiwhi haumitanga e hiahia ana - ngā kaiutu

- Ka tuku pūrongo anake ngā kaiutu moni whiwhi haumitanga mō ngā marama e tuku utu ai rātau me te kaiponu tāke mō aua utu (kāore e hiahia ana ngā puka tāke kore). Kāore e mate ngā kaiutu ki te pūrongo i ā rātau utunga ki ngā kaihaumi e awere ana mai i te RWT.

Ko ngā rerekētanga nui hei mōhio ko ēnei e whai ake mō ngā whakaritenga mōhiohia tāpiri:

- rā whānau o te kaiutu
- wāhi noho o te kaiutu; me
- ngā taipitopito mō ngā kaupapuri tahua ngātahi (mēnā he kaupapuri tahua ngātahi).
- Mēnā ka hiahia ngā kaiutu kia auau ake tā rātau pūrongo tūao mai i te 1 o Paengawhāwhā 2019, ka whiwhi rātau i te painga o ngā tukanga whakatika hapa hou. Ko tā rātau puka tāke tuatahi me tae ki te Tari Taake i mua o te 20 o te marama whai muri i te marama i utua ai te moni whiwhi.
- Ko ngā kaiutu o te itarete (tae atu ki ngā itarete mō ngā nama e ahu mai ana i Aotearoa e ai ki te utu kaituku i whakaaetia), o ngā moni hua pakihiki ki te hunga whai tiri, me ngā tohanga o ngā mana Māori ka tākehia me tuku i ngā mōhiohia moni whiwhi haumitanga ki te Tari Taake i mua o te 20 o te marama whai muri i te marama i utua ai ngā moni whiwhi.
- Ko ngā kaiutu moni whiwhi itarete i raro i te RWT me kaiponu RWT me pūrongo ā-marama anake mō ngā utunga o ngā itarete ina nui ake ngā utunga e pā ana ki ngā mahinga ā-tāke i te \$5,000.
- Mō ngā tau tāke ka mutu i te 31 o Poutūterangi 2019 me te 31 o Poutūterangi 2020, me pūrongo ngā kaiutu o ngā moni whiwhi itarete e ai ki te RWT me ngā moni whiwhi e ai ki te NWRT (hāunga ngā tiringa) i ngā mōhiohia mutunga tau i mua o te 15 o Haratua, kaua i te 31 o Haratua. He whakaritenga wā poto tēnei kia tīmata rā anō ngā pūrongo ā-marama whakature o ēnei moni whiwhi atu i te 1 o Paengawhāwhā 2020.
- Ko te PIE pāpātanga-maha ehara i te tahua penihana, kaupapa penapena penihana rānei ka herea ki te pūrongo i ngā mōhiohia moni whiwhi haumitanga ki te Tari Taake i ia tau i mua o te 15 o Haratua i muri i te mutunga o te tau tāke.

Te tuku puka tāke mā ngā ara tāhiko - ngā kaiutu

I te mea me tuku ā-tāhiko ngā kaiutu moni whiwhi haumitanga i ā rātau puka tāke haumitanga atu i te 1 o Paengawhāwhā 2020, me whiriwhiri rātau ko tēhea te ara tāhiko pai rawa mō rātau. Anei ngā kōwhiringa maha e whai ake:

- te tuku hāngai atu mā ā mātau ratonga Waharoa (e hāngai ana mō ngā kaituku puka tino maha). Kei konei anō ētahi atu kōrero: www.ird.govt.nz/investment-income-reporting-gateway-services
- te tukuatu ā-ringa i ngā kōnae mā myIR (koinei te tikanga e tino whakamahia ana). Kei konei anō ētahi atu kōrero: www.ird.govt.nz/myir-file-upload-investment-income
- te whakaoti i te puka tuihono e wātea ana mai i myIR (ka hāngai pea tēnei mō ngā kaiutu moni whiwhi haumitanga anake e tuku ana i ngā puka torutoru).

Ngā pātai pea a ngā kaiwhiwhi moni haumitanga

1. He aha te take e tono ana tāku pēke kia tukuna e au taku tau IRD?

Mā te tuku i tō tau IRD ki te kaiutu o tō moni whiwhi haumitanga (hei tauira, tō pēke) ka āwhina ki te whakarite ka tākehia ngā itarete e whiwhi ana koe ki te pāpātanga tika ki tō moni whiwhi me te āwhina kia māmā ake tō tukanga tāke moni whiwhi mutunga tau.

2. He tahua ngātahi tā māua – ka pēhea te wehe a IR i ngā moni whiwhi haumitanga?

Ka ōrite te wehe a te Tari Taake i ngā moni whiwhi mai i ngā haumitanga puta noa i ngā kaupuri tahua ngātahi katoa i tukuna e rātau ā rātau tau IRD ki tā rātau kaiutu moni whiwhi haumitanga, hei tauira, tā rātau pēke. Mēnā kāore anō kia tohaina ngā moni whiwhi ki tō tahua, ko te take i pērā ai kāore anō kia whiwhi tō kaiutu moni whiwhi haumitanga i tō tau IRD.

Mēnā kei te hē te tohatoha a te Tari Taake i ngā moni whiwhi haumitanga i waenga i ngā kaupuri tahua ngātahi, ka taea e ngā kaupuri tahua te tohanga te whakatika mā myIR i te paetukutuku a te Tari Taake, ki tā rātau puka tāke moni whiwhi rānei. Ka tohaina e te Tari Taake ngā moni whiwhi me ngā whiwhinga ā muri me tēnei wehenga kua whakatikahia.

3. Me haere ahau ki hea ki te tiro e hia ngā tāke kei te tangohia mai i aku haumitanga?

Mēnā ka takiuru koe ki myIR i te paetukutuku a te Tari Taake, ka taea e koe te tiro ngā mōhiohia katoa mō ō haumitanga i tukuna ki te Tari Taake. Ko te tikanga kāore koe e kite i tētahi huinga raraunga whānui kia tae rā anō ki te 1 o Paengawhāwhā 2020, i te mea koinei te wā ka whakaturea te pūrongo auau atu o ngā pūrongo haumitanga.

4. He aha te take e tangohia ana aku tāke i te utu hē?

Mēnā kei te hē ngā tāke e tangohia ana mai i ō moni whiwhi haumitanga, me kōrero koe ki tō kaiutu moni whiwhi haumitanga, ā, mēnā e hiahia ana, me tuku e koe tō tau IRD ki a ia. Ka whakaritea e tō kaiutu moni whiwhi haumitanga te tukanga whakatika me te Tari Taake.

5. He aha te take kua kore au e whiwhi i tētahi tiwhikete RWT ā-tau, tētahi tiwhikete aweretanga RWT rānei?

Ko ngā mōhiohia i roto i te tiwhikete RWT i mua kei te wātea tāhikotia ināianei mā myIR i te paetukutuku a te Tari Taake.

Ētahi atu kōrero

E wātea ana ngā mōhiohia anō mō ngā rerekētanga ki ngā pūrongo moni whiwhi haumitanga i www.ird.govt.nz/investment-income

Ka kitea ngā mōhiohia āmiki mō ngā rerekētanga ā-ture i roto i ngā whakaputanga e whai ake:

- *Tax Information Bulletin* Pukapuka 30 Tau 5, Pipiri 2018 – kei ngā whārangi 29 ki te 40 ngā rerekētanga ki ngā moni whiwhi haumitanga i: www.ird.govt.nz (rapu i: Tax information bulletin)
- Ko ngā rerekētanga ki te kohinga me te whakamahinga o ngā mōhiohia moni whiwhi haumitanga i www.ird.govt.nz (rapu: Ngā rerekētanga ki ngā pūrongo moni whiwhi haumitanga).

www.ird.govt.nz

Haere ki tā mātau paetukutuku mō ngā kōrero ka whakamahi i ā mātau ratonga me ngā utauta.

- **Takiuru, rēhita rānei mō myIR** hei whakahaere tuihono i ō tāke me ō whakawhiwhinga.
- **Ngā whakaaturanga** – ako mō ā mātau ratonga mā te mātakitaki i ā mātau ataata poto.
- **Mahia tuihonotia** – te whakakī i ngā puka me ngā tauaki tāke, te tuku utunga me te tuku kōrero mai.
- **Whiriwhiria** – whakamahia ā mātou tātaitai, pukamahi, utauta hoki, hei tauira, tiroirohia tō tātai tāke, ngā rā me tuku tauaki mai koe, me tuku moni mai rānei, tātaihia te moni hei utu mō tō pūtea taurewa ākongā.
- **Ngā puka me ngā aratohu** - tikina ake ā mātau puka me ngā aratohu.

Kua wareware i a koe tō tohu kaiwhakamahi myIR, tō kupuhipa rānei?

Me tono mō tētahi whakamaharatanga o tō tohu kaiwhakamahi, tautuhia tuihonotia anō rānei tō kupuhipa. Me mōhio koe ki tō tau IRD me te whai wāhi ki tō wāhitau imēra e puritia ana e mātou.

RATONGA TOHUTOHU KOREUTU

Whakahaerehia ai e mātau āpiha tautuku hapori ngā hui me ngā awheawe tāke koreutu mā ngā pakihī me ngā whakahaere hou. Mō ētahi atu mōhiohia, te rēhita rānei mō tetahi o ēnei hui haere ki www.ird.govt.nz (kupumatua rapu: seminar), waea rānei ki 0800 377 774.

www.ird.govt.nz **New Zealand Government**